

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea
tovărășilor și însoțirilor economice.

cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30. a fiecărei luni.

Ca adaus la „LIBERTATEA“.

Anul II.

ORĂȘTIE, 10 Iunie v. 1907.

Nr. 17.

Munții nostri aur poartă...

...Și erau apostolii adunați în o casă — de frica jidovilor. Și să sfătuiau... când Duhul sfânt în chip de limbi li-s'a arătat — ca să le dea puterea propovăduirii cuvântului celui adevărat în toate limbile pământului...

Și au pornit apoi în toate părțile pământului și înarmați cu încrederea în adevărul ce-l propovăduiesc, în munca ce erau chemați să o săvârșească — au izbutit. Cu toate că la început acești triumfători apostoli ai credinței noastre creștine erau numai simpli pescari, lipsiți de învățături alese. Încrederea în adevărul ce-l spun, în munca, ce o săvârșesc — le-a dat rîvna faptelor, le-a dat puterea izbîndei neprețuite...

Nouă, celor de azi nu ne este dat să fim mărturiile astorfel de arătări cerești. Legea noastră creștinească însă ne-a sălășluit în suflete încrederea în ajutorul lui Dumnezeu, iar' greul traiului ne îndeamnă să ne încredem în puterile noastre proprii, mai ales atunci cînd știm că: munții noștri aur poartă...

Și aurul acesta nu e aurul demonului, nu e aurul cu care să nutrește sgîrcenia hidoasă, nu e aurul îmbogățirii pe căi lăaturalnice, prin noroc orb — căci e aurul ce ni-l poate da încrederea în noi înșine, ce ni-l poate da puterea de muncă și voința de lucrare cu rost, ce trebuie să sălășluiască în sufletele obidite ale fraților noștri de un sînge și de o pită — de prin munți și de prin cîmpii.

Dumnezeul nostru și azi e cu noi dar' azi nu-'și mai trimite Duhul sfânt în chip de

porumb. Căci ne-a dat puterea înțeleșului, ne-a dat brațele muncii, lăsîndu-'le cîrmuite de puterea slovei și a dragostei de frate. N'avem decît să ne dăm sama de ce avem și să ne fie nerăsturnată convingerea, că nu suntem un neam osîndit la peire, pînă cînd e un adevăr — spus cu glas de poiet că: »munții nostri aur poartă...«

Înțelegeți rostul mîndrei vorbe — socotiți că »munții« sunt poporul nostru — iar' aurul lor, e puterea de muncă și de ispravă — a acestui popor-munte și de bună samă ve-'ți găsi, că e multă dreptate și multă durere în oftatul nostru că: munții noștri aur poartă — dar': »noi cerșim din poartă în poartă«.

Da — cerșim, căci socota muncii noastre nu o prea știm prețui și face, căci puterile noastre răslețe nu le știm închea, căci ne uităm nedumeriți »de frica jidovilor« — pînă cînd vin alții și ne iau smîntîna de pe laptele agoniseli noastre...

Ori nu e o batjocură, că lîna oilor ce le au mîrginenii noștri o lucră și îmbogățește fabrici streine de avutul și de sufletul nostru? Ori nu e rușine că laptele romînu-lui îl smîntînește străinul de neamul nostru?

Ori nu roșim cînd știm că pădurile unei episcopii române au ajuns în mâni de jidovi, care vînd moșilor noștri metrul cubic de brad — ră-mășițe, cu 15 și 16 cor. — ca Moțul venind la vale cu cercuri și cu ciubară — să doinească lăcrămînd că: »munții nostri aur poartă noi cerșim din poartă în poartă...«

Tot așa cu bucatele noastre, cu vitele noastre, cu poamele noastre, cu cusăturile

noastre, cu munca noastră întregă - întreguță. Alții la smîntîna — noi la zăr...

Amarul ne cuprinde și dorul unei schimbări în spre bine trebuie să stăpînească ori-ce suflet cu adevărat românesc. Trebuie să ne convingem, că e o datorință să ne încredem în puterile noastre și să nizuim să ne organizăm, să ne rînduim la muncă bine chibzuită.

Doar' apostolii au fost simpli pescari și tot au izbutit să ne pună temelia și să înceapă zidirea bisericii pentru mîntuitoarea noastră credință.

Izbînda aceasta — ajunsă prin credință și prin munca neobosită — trebuie să ne fie pilda cea mai puternică, în munca ce ni-să cere să o săvîrșim!

— Plugarii, meseriașii, negustorii și slujbașii noștri — pună-să sub oblăduirea învățăturilor, ce le au prin slova minunată și prin vorbele înțelepte ale fruntașilor neamului — și pornească cu deplină încredere în lupta pentru *organizarea* prin bogăție ca să ajungem la îndestulire și la drepturi: bogate în bună-tăți pentru neamul nostru.

Și fiindcă unde-'i unul nu-'i putere adunați-Vă forțele, întovărășiți-Vă munca ori capitalul și mergeți înainte, tot înainte!

Sărbătoarea Pogorîrii Duhului sfânt — îndemn și prilej să ni-o facem, ca să muncim cu rost pe toate terenele, să ne adunăm puterile, să le întovărășim și așa umăr la umăr să mergem înainte, să știm că munții noștri aur poartă — dar' acest aur al nostru să ni-l facem.

Și fiindcă nu putem spune de ajuns, că unde-'i unul nu-'i putere — sărbătorile Rusaliilor să le folosim, ca să gă-

tim peatra de temelie a izbînzii de mai tîrziu — ideea întovărășirii economice.

În acest chip credem că sărbătorim mai plăcut lui D-zeu și mai folositor neamului.

O.

La „organizarea muncii.“

— Cancelaria de informații și plasare.
(Statistică.) —

Pe urmele articolului publicat în Nrul 144 al „Gazetei Transilvaniei“ prin care să agităm cu multă căldură alcătuirea unei cancelarii (birou) centrale pentru informațiuni și pentru așezarea și împărțirea cu rînduială a meseriașilor noștri români — din nou s'au pornit chibzuirile, pentru găsirea mijloacelor potrivite, ca să se întrupeze dorința aceasta. Abia găsim o străduință de a împlini o mai arzătoare lipsă, decît aceia de a da și la noi meseriilor organizația, cerută de trebuințele înaintării noastre economice.

D'aceia spriginim și aprobăm și noi cu toată inima mișcarea aceasta și nu putem îndemna în de ajuns pe cei chemați ai noștri ca să nizuiască pentru alcătuirea cît mai urgentă a unei cancelării centrale de informații și plasare.

Ca să ușurăm munca aceasta amintim că ideea spusă prin articolul „Gazetei“ nu e nouă. Propuneri de felul acesta s'au mai făcut în anii din urmă. Domnul Eugen Brote a agitat anume prin „Tribuna“ din Arad facerea unei anchete economice. Dl Victor Tordășianu din Sibiu, a publicat în diferite rapoarte, dela Reuniunea meseriașilor români date foarte prețioase despre meseriașii din cîte-va centre românești și a amintit și atunci despre sprijinul dlui Filipescu din Serajevo care i-a pus la îndemînă statutele și informații despre societatea „Napredak“ din Serajevo, care să ocupă cu așezarea și ajutorarea cu informații și mijloace materiale a meseriașilor și neguțătorilor.

În „Tovărășia“ din anul trecut, m'am ocupat și eu cu treaba asta în Nrii 11, 12 și 13 („Meseriașii noștri“) — cînd arătan cît e de arzătoare lipsa, să știm unde, cîți și ce fel de măestri și neguțători români avem. Tot atunci am schițat și unele mijloace prin care am putea ajunge la date statistice

cît mai întregi, privitoare la agricultorii, meseriași și neguțătorii români.

Amintesc toate aceste, ca să slujesc și eu cu îndrumări celor ce vor nizuî să întrupeze alcătuirea cancelării centrale de informații și plasare. Dar' mai ales le amintesc, ca să arăt, că în felul cum mai în urmă a publicat „Gazeta” — s'ar face un lucru nu pe deplin întreg și doar' și foarte greu de ajuns prin el la țîuta dorită.

Susținerea unei cancelării centrale de informații și plasare specială numai pentru meseriași — eu cred că ar costa mult prea mult în raport cu puterile meseriașilor și a Reuniunilor noastre de meserii, pe care azi le avem.

D'aceia modesta mea părere este că dela început întregă mișcarea să fie pornită pe temelii mai largi și anume așa ca dorita cancelarie centrală să fie așa alcătuită, ca să dea informații și agriculturilor și negusturilor, iar plasarea să o facă și pentru meseriași și pentru neguțătorii și întrucît să poate și pentru lucrătorii agricoli.

În felul acesta am avea un organizm întreg, la a cărui sprijin și la a cărui susținere ar fi legați aproape toți din neamul nostru.

E adevărat, că în felul acesta munca cerută acestei cancelării ar fi înzecit de mare și susținerea ar costa mai mult — dar' tot atît de adevărat este că în felul acesta s'ar putea găsi mai multe izvoare și mai multe mijloace de venit pentru susținerea cancelăriei. Mai pe sus de toate apoi, în felul acesta s'ar săvîrși un lucru neasămănat mai folositor pentru neamul întreg.

În mare, eu îmi închipuiesc această alcătuire, cam în felul următor:

În un oraș potrivit, ca așezare geografică și ca societate potrivită s'ar alcătui o societate, cu scop de a ține cancelaria centrală.

N'ar schimba întru nimic faptul, dacă s'ar alcătui cancelaria aceasta în sînul uneia dintre Reuniunile economice ce le avem deja.

Membrii înscriși la această alcătuire ar plăti o taxă anuală zicem de una ori două coroane.

S'ar cere apoi sprijinul celorlalte instituții culturale ale noastre și cu deosebire a băncilor noastre — ca să contribuie anual, cel puțin la început cu anumite ajutoare în bani. Cu aceste mijloace la care s'ar adăuga eventuale taxe de informație și plasare, s'ar susține organizm cancelării centrale, cu eventualele ei filiale, agenturi ori bărbăți de încredere.

Felul amănunțit de lucru al cancelării — va forma obiect de chibzuială amănunțită — fie în o anchetă economică anume convocată, fie în un comitet de inițiativă, sprijinit de toți cei buni prin publicațiile din presa noastră.

Ca lucrare primordială, va trebui de bună samă să se încerce prin această cancelarie punerea temeliiilor unor începători de statistică economică a românilor din regatul ungar. Căci va fi lipsă dela început să știm cîți unde și ce fel de meseriași români avem; cîți, unde și ce fel de negustori români și apoi întru-cît să poate să se știe cîți agricultori avem, cu ce pămînt, cu ce vite, cu ce mașini, cu ce fel de lucrare.

Fără astfel de date — fie la început și mai puțin întregi — lucrarea cancelării de informații și plasare, dacă nu va fi cunepuțință cel puțin va fi foarte îngreunată.

Potrivind însă adunarea datelor de statistică cu darea de informații și sprijinirea plasării (așezării) lucrătorilor și factorilor noștri economici — vom avea o instituție, ce dela început ne va da roade neasămănat de bogate.

Prinsă din nou ideia, ce ne preocupă — toate gazetele noastre și toți cei chemați sunt datorii să o țină la suprafață, să spună ce chibzuesc, să se lămurească mișcarea întregă — ca să îi apropiem întruparea.

V. C. Osvadă.

Tovărășii de lăptărit.

Toată lumea e încredințată azi că lucrarea pămîntului fără averea vitelor e o risipă de muncă. Creșterea și sporirea vitelor e mîna dreaptă în agricultură și peste tot vitele — chibzuit crescute și folosite — sunt un bogat izvor de venit.

Poporul nostru are o îndemînare deosebită pentru creșterea vitelor, pe care le are dragi, ca pe ochii din cap. Singura scădere este că nu-și preabate capul cu soiul vitelor și cu modrul, cum le-ar putea avea folosul cel mai mare.

Neștiind cum să cîștige folosul mai mare din vite nici nu să îndură să cheltuie prea mult pentru a avea soiul cel mai bun de vite. Indreptarea acestei greșeli să poate începe, prin ținerea vacilor de soi pentru prăsilă. Cum vaca de prăsilă nu poate fi folosită prea mult la tras — singur numai viței, ce ni-î dă nu prea acoper cametele pretului lor mare și cheltuielile ținerii mai îngrijite.

Pentru aceea trebuie să folosim mijloacele, ce ne dau puțința să avem folos și de laptele vacilor, nu numai ca nutremînt în casă, dar' și ca izvor de venit.

Lucrul acesta îl putem ajunge prin îndrăgirea tovarășilor de lăptărit. Prin aceste tovarășii laptele adunat dela vacile din unul ori două sate, prin mașini potrivite să prelucră în mare, tot la un loc și din el să scoate smîntîna și untul cel atît de prețios. Laptele zmîntînit poate fi chiar folosit ori pentru mincare ori apoi pentru facerea cașului, iar' zărul pentru îngrășatul vitelor, mai ales a porcilor. Roadele ajunse prin tovarășii de lăptărit sunt bogate și pe toți îi mulțumesc.

D'aceia în scurtă vreme de cîțiva ani, în țara noastră s'au alcătuit peste 600 de tovarășii de lăptărit. Durere, că dintre aceste numai o singură tovarășie de lăptărit românească — cea din Seliște, ne dovedește și prin numeri grăitori, că lucrul ce-l face este vrednic de laudă.

Ca să se știe, ce să poate face prin o tovarășie de lăptărit dăm aici cîteva date despre tovarășia de lăptărit din Săliște:

Planul tovarășii s'a zămislit încă la anul 1902 — dar' abia s'a pus de fapt în lucrare în luna April 1906. Azi are 222 membrii cu 230 părți (acții) de cîte 40 coroane.

În anul întîi (din April 1906 până la sfîrșitul lunei April 1907) tovarășia din Săliște a luat și a prelucrat dela membrii ei 118 mii 304 litri de lapte — pentru care a plătit suma de 10. mii 384 coroane 92 fileri, împărțită între 80—120 membri, care au liferat laptele. Așa că unui membru i-s'a plătit pe an între 100—150 coroane. Care aveau cîte două și mai multe vaci au cîștigat pe lună pentru lapte cîte 30—60 coroane.

Tovărășia lucrează lună de lună între 6 mii și 19 mii litri de lapte. Așa de pildă în luna April 1907 tovarășia a primit 11 mii 893 litri de lapte pentru care a plătit 951 coroane 50 fileri. Din acest lapte s'au scos: 448 chilograme unt, care să vinde cu cîte 2 coroane 40 fil., pe chilogram. Cașul ce s'a scos tot din acest lapte să vinde cu cîte 40—44 fileri chilogramul; amestecat cu caș de oi să poate vinde cu 70—80 fileri chilogramul. Laptele smîntînit să vinde

litru cu cîte 4 fileri, zara de unt tot cu 4 fileri litru, iar' zărul de caș (pentru îngrășatul vitelor) să vinde: 10 litri cu 2 fileri. Dela membri să preia laptele cu prețul de cîte 10—12 fileri — iar' ce să poate ajunge tot între membri să imparte. Grija, că unde să se vîndă untul, cașul și celealalte nu să poartă — de vreme — ce nu să poate atîta da — cît să cere întotdeauna.

Cheltuelile lăptăriei sunt cît să poate de mici. Peste tot e de lipsă un conducător (ce să poate face din un sătean mai isteț) și apoi 1—2 servitori orizileri. Atîta tot. Întreg aranjamentul, toate mașinele nu costă mai mult de 1500—până la 3000 coroane. Aceste mașini și unelte să pot cumpăra și ca să fie plătite în rate. Ori pe garanța tovarășiei să pot lua banii pentru aranjament dela o bancă de a noastră, care e datoare să dea pentru astfel de scopuri, cînd are îndestulitoare garanță.

Foloasele mari ale lăptăriei sunt foarte mari. Plătindu-să laptele regulat și deodată, lună de lună ne alegem cu ceva, din care mai cu drag jertfim pentru ținerea de vaci de soi, ce ne dau viței de preț. Avînd tovarășia de lăptărit nu mai e silită fiecare casă să-și trimită pe cîte cineva să colinde prin oraș pe la case cu cîteva litre de lapte și să-și peardă vremea; ba de multe ori să aducă laptele înapoi că nu l'a putut vinde. Prin tovarășie ni-să îmbie pe lapte preț mai bun și mai sigur, iar' pentru vitele noastre și mai ales pentru porci cîștigăm prin zărul de caș un nutremînt foarte bun și foarte lesne. Unde sunt apoi foloasele morale a unei tovarășii?

Toate aceste le-au înțeles de mult alte neamuri mai luminate, care au azi mii și mii de astfel de tovarășii. Cum am spus chiar și la noi în țară sunt azi peste 600 tovarășii de lăptărit — dintre care durere numai una românească! Numai în comitatul Baranya unde la 1895 erau 2 lăptării azi sunt 118 tovarășii de lăptărit, care s'au aliat în o tovarășie centrală. În anul 1905 cele 98 tovarășii din comitatul Baranya au prelucrat 12 milioane 381 mii litri de lapte, din care au scos 487

mii 940 kilograme de unt în preț de 1 milion 268 mii coroane.

În comitatul Moșon cele 20 tovărășii de lăptărit au preluat 3 milioane 767 mii 355 litri de lapte din care au scos 114 mii 342 kilograme unt și 20 mii 728 kilogr. caș. Din 100 litri de lapte s'au scos cam 4.2 kilogr. unt și 10 kilogr. caș. Litru de lapte s'a plătit membrilor cu cîte 12 fileri și mai bine de jumătate (12.68 fileri).

Că ce roade s'au ajuns prin tovărășiile de lăptărit o știm și numai din o singură dovadă: înainte de tovărășia de lăptărit în comitat erau cam 35 mii capete de vite — acum sunt la 52 mii capete!

În comitatul Zala au fost, cu sfîrșitul anului 1905, 65 tovărășii de lăptărit cu 5729 membri, care au avut 10 mii 949 quote (acții). Toate au prelucrat 7 milioane 67 mii 733 litri de lapte, din care au scos 298 mii 854 kilogr. unt și au avut un cîștig curat de 756 mii 131 coroane — în acel an!

Și numai după aceste spicuri — cine nu e încredințat de marele folos al tovărășiilor de lăptărit?

Dacă vedem că e un bine să avem astfel de tovărășii — să ne nizuim cu toți să alcătuim și pe satele noastre.

Cum să lucrăm în aceste lăptării și cum să alcătuiesc tovărășiile de lăptărit — spunem în un număr viitor al foii noastre.

Legea despre tovărășii.

Din Legea comercială ungară, articolul 37 din 1875).

Capitolul III.

Adunarea generală, direcțiunea și comitetul de supraveghiere.

(Urmare.)

§. 245. Membrii direcțiunii și ai comitetului de supraveghiere sunt solidar responsabili (unul pentru altul) pentru compunerea în regulă a bilanțului prezentat adunării generale.

§. 246. Rînduiri §§-ilor 218—222 ai acestei legi să aplică și față de tovărășii (întocmai ca și față de societăți pe acții). Acești §§-i sună așa:

§. 218. Membrii direcțiunii într-un cît faptele sau omizerile

lor nu să pot urmări după legea penală, sunt a să pedepsi din partea tribunalului competent cu închisoare pînă la 3 luni:

1. Dacă pentru inducerea statutelor în registrul firmelor comerciale cu intențiune prezentă date false cu privire la subscriere și plata capitalului fundamental;

2. Dacă, în urma vinei lor punibile, societatea a rămas peste tot fără comitet de supraveghiere în restimp de 3 luni, sau n'au fost în număr recerut;

3. Dacă proced ilegal la compunerea bilanțului, sau dacă în rapoartele către adunarea generală cu intențiune nu prezentă situația societății conform adevărului, ori ascund starea adevărată;

4. Dacă procesele verbale ale adunării generale, cu intențiune le compun fals;

5. Dacă cumpără sau lombează acțiunile societății în contra dispozițiilor §. 161;

6. Dacă în contra dispozițiilor §. 161, plătesc acționarilor dividende sau interese din capitalul fundamental;

7. Dacă în casurile stipulate în §. 187, neglijă convocarea adunării generale, respective anunțarea pentru deschiderea concursului.

8. Dacă proced după placul lor cu privire la acele obiecte cari în senzul §. 179, sunt rezervate pentru adunarea generală.

§. 219. Pedeapsa stabilită în §. anterior, are să se aplice:

1. Față de fondatori, dacă cu voia au publicat în prospect date false;

2. Față de membrii comitetului de supraveghiere, dacă în raportul lor către adunarea generală asupra rațiociniilor anuali, a bilanțului și a împărțirii cîștigului cu voia iau de base date false.

3. Față de reprezentanții de aici ai societăților pe acții esterne, dacă capitalul destinat pentru agendele de aici, îl folosesc la alte scopuri, sau îl scot din țară.

§. 220. Dacă sunt împrejurări ușurătoare, judecătoria este în drept în casurile ambilor §§ premergători, pedeapsa de închisoare pentru fiecare vinovat, a

o schimba în pedeapsă de bani pînă la maximum de una miiă floreni.

§. 221. Cu amendă pînă la o miiă floreni au a să pedepsi:

1. Membrii direcțiunii, dacă în contra §. 198 au întrelăsat a publica bilanțul și raportul anual cu opt zile înainte de adunarea generală, sau dacă nu aștern tribunalului procesele verbale ale adunării generale; sau dacă emit certificatele interimale pentru sume mai mari, decum s'au plătit în faptă.

2. Organul îndatorat a convoca adunarea generală, dacă nu o convoacă cel puțin odată pe an (§. 177),

3. Lichidatorii, dacă în contra § 206 nu raportează despre desfacerea agendelor, sau neglijă publicarea rezultatului final.

4. Reprezentanții de aici ai societăților pe acții esterne, dacă lucră în contra dispozițiilor §. 214.

§. 222. Prin aplicarea pedepselor stabilite în §§. 218, 219 și 221, nu să alterează obligamentul la despăgubire, exprimat în legea aceasta.

In preajma secerișului.

Abia ne mai despart 2—3 săptămîni de vremea, cînd secerarea va aduna în snopi lanurile de spice, de care agricultorul și-a legat partea cea mai mare a nădejtilor în roada muncii de un an.

Abia ne va fi dat însă să vedem în ăst-an secerătorii doinind veseli — căci paieile abia țin spicul de șubrede ce sunt. Și e bolnav și spicul. Și peste toată țarina pare-că s'a lăsat o jale mută, o groază de sărăcie. Ici-colo să mai țin grînele — dar peste tot roada anulului acesta, mai ales în grîu va fi slabă. După cum spune raportul oficial a ministrului de agricultură în anul acesta vom avea cu peste 30 milioane măjmetrice mai puține bucate, ca în anul trecut, care încă n'a fost prea bogat.

Cînd știm apoi, că lucrătorii și servitorii sunt scumpi, prețurile bucatelor sunt slabe și ajunse în mâni de speculanți puternici — ni-să îndeasă întrebarea dacă o mai putem duce cu felul nostru de a face agricultură?

Iată că un an slab în roada grîului, ne poate scoate din ogașia cea bună, ca să ne arunce în datorii nouă și în sărăcie grea!

În vreme-ce noi ne jăluim pentru roada slabă a grîului — agricultorii din dreapta Dunării de pildă sunt în deplină mulțumire, de-oare-ce nutrețele măestrite (trifoiu, mazăriche, mohor, etc.) și în anul acesta au crescut binișor și așa dau nutremînt îndestulitor pentru vitele lor, cu care mai ales să cuprind.

Ar fi vremea să ne încredințăm ai noi, că e greșit felul nostru de lucrare, cînd răzămăm totul numai în roada bucatelor. Mai dureros o vedem asta în ani slabi în roada — cum e și anul acesta. Cuprînzînd moșiile noastre numai cu bucate, cînd acele nu să fac — primejdia e gata.

Altcum fac cei mai chibzuiți la lucru decît noi. Își împart altcum întreagă agricultura. Cultivă vite, cultivă pomi, cultivă legume, își fac tovărășii pentru lăptărit și alte întocmiri, ce le poate susține agricultura. Cînd nu izbutesc cu una — izbutesc cu celelalte și totuși nu ajung în năcazuri prea grele.

Pilda celor din dreapta Dunării ne slujește de dovadă puternică și de îndemn să punem și noi preț mai mare pe nutrețele măestrite, prin care creștem vite aducătoare de venite frumoase. Ori apoi îngrijim grădini cu pomi, cu legume și altele de acest fel.

Să învățăm din pătania acestui an și pentru viitor să ne rînduim agricultura noastră așa fel, ca să avem urmă pentru ori ce întorsătură a sorții. Dacă nu putem unul cîte unul — să ne întovărășim — ca să izbutim!

Roata vremii.

— Spicuri și ocoșeli. —

În zilele sărbătorii sf. Rusalii știm că să aranjează petreceri, concerte, teatre și alte conveniri — în zeci și sute de centre și sate fruntașe de-ale noastre. Știm cîtă lume, cîtă voce bună să grămădește la aceste întîlniri, răcoritoare de suflet. Puține dintre aceste întîlniri să vor isprăvi însă — fără toaste. Căci noi așa ne-am pomenit — să spunem ce avem pe suflet atunci

cînd ne simțim bine. Vor avea și toastele — baremi în parte rostul lor — mai ales pe la nunți și pe la cine comune...

Ce ne-ar opri, ca să încercăm înlocuirea toastelor și peste tot să încercăm împămîntenirea datinei de a folosi privilegiul petrecerilor și a convenirilor pentru 'ca să trăim baremi cîteva momente în aerul curat și senin al literaturii noastre.

Ce ar fi mai plăcut și mai folositor ca de cîte-ori scăpărăm să „comitem“ un toast — am ceti o poezie de-a lui Coșbuc, Goga, Iosif, Eminescu și din scrisesele alor mulți buni și mari ai noștri ori cîte o snoavă, cîte o strigătură poporală!

Și ca să înfrățim plăcutul cu folositorul — ce ne-ar împedea să vorbim — fie chiar și în formă de toast — despre nevoile noastre sociale, economice și culturale. Să ținem cîte o scurtă prelegere potrivită împrejurărilor! Locul și momentul potrivit l'am găsi în vremea petrecerii. Cerca-ți numai!

Căci și Duhul sfînt numai în chip de modest porumb s'a pogorit și totuși a dat puterea fermecător de mare apostolilor, ce erau numai pescari...

Vara vine, vara trece și par'că-i făcătura — tot nu să mai coc cereșele în multe redacții de-ale gazetelor noastre. E adevărat că lumea acum își vede de lucrul cîmpului și de plăcerile verii, nu prea are poftă să dea „material prețios“ pentru gazete — care ori cum și cum trebuie — umplute.

Gazetele cu cauție, tot mai scot cu politica. Dar' celelalte — abia le mai găsesc modrul întruchipării și materialul umplăturii.

Noi gazetarii români suntem și pedepsiți de soarte: n'avem ca ungurii „Könyomatos“-uri, din care foarfecă și cel din Seghepin ca și cel din Petroșeni alături cu cel din Sighetul Margăției. Și o scot cumva. Noi?... Vai de loc. Numai așa judecînd putem rîde, în loc să ne indignăm că vedem în foaie poporală de pildă: „Tabela vînturilor — după Beaufort“ din care știm, că la gradul 0—1, accelerația în metri pe secundă e 1.5 și vîntul să numește „linistit“ avînd influența: „Fumul să sue în sus (în jos s'ar putea sui? Red.), nici o frunză nu să mișcă. Apoi: d'abea simțim, să mișcă o frunză...“ — și așa mai departe.

Cînd am cetit din tabela aceasta în o familie — a trăbuit să jur ca să fiu crezut că foaia din vorbă nu e nici humoristică nici indecentă...

Cite spicuri de felul acesta sa'r putea face de prin foile noastre — mai ales acum vara! Cînd răsfoesc prin gazetele noastre, mai ales cele săptămînale, mă întreb cu jale: de unde atîta risipă de muncă răsufată, de hîrtie stricată și de tipar tocit... Intrebați-vă și D-Voastră —

doar'-doar' s'or întreba și redactorii cu musca pe — condeiu.

*

S'a alcătuit o comisie parlamentară, care să afle care sunt pricinile prea număroaselor emigrări în America. President al acestei comisii a ajuns vestitul săcuiu Ugron Gábor... Acel Ugron Gábor, care a făcut geșeturile de ovăs — acel Ugron care mai anii trecuți s'a retras din politică pe motiv că inteligența maghiară e coruptă și venală, acel Ugron care a pricinuit bancrotul unei bănci săcuieste, la care mulți nenorociți și-au pierdut banii, acel Ugron Gábor, care face spume la gură cînd vede un nemaghiar...

Și totuși să găsește comisie care să caute pricinile emigrărilor — tocmai sub presiunea lui Ugron Gábor!

Ușurați-Vă lucrul onorată comisie! Priviți pe presidentul Ugron și nu uitați că mai sunt ca el și atunci — găsiți și pricinile emigrării.

STIRI

Centrale pentru tovărășii. Inainte cu trei luni ne-am fost luat îndrăzneala să propunem să căutăm și noi mijloacele potrivite ca să ne alcătuiim o centrală pentru tovărășiile răslețe ce le avem, dar' mai virtos, pentru ca să dăm avînt pornirii pentru tovărășii, să spriginim alcătuirea acelor și să înlesnim dezvoltarea și înmulțirea acestor izvoare de binefacere și doar' singurele arme potrivite în lupta pentru traiu și înaintare. Propunerea noastră a fost reproducă de mai multe gazete de-ale noastre. Noi am tipărit'o din nou în formă de scrisoare și am trimis'o la băncile noastre mai de seamă, am trimis'o la Asociațiune, la Societatea pentru fond de teatru și la Delegațiunea băncilor române. Așa că s'a dat privilegiu să o poată ceti cel puțin 20 mii de oameni (din toate gazetele unde a fost reproducă). Și cu toate aceste — cine să mișcă, cine agită pentru întruparea ideii binefăcătoare poporului? Toți aproape ideia — dar', să vede, mai așteaptă...

Până cînd noi așa fel făptuim, alții să organizează, să întăresc să inarmează cu armele puternice ale tovărășiilor.

În comitatul Sălăgiu, Sătmar și Ugocia locuite de atîtea zeci de mii de români s'a făcut Centrală pentru tovărășii — să înțelege streine de noi. Din mînosul comitat al Torontalului — locuit de atîța Români — iată ce să scrie:

„Tovărășiile țărănești de credit din comitatul Torontal, înființate pe baza articolului de lege XXII. din anul 1898 s'au întrunit la 26

Mai n. într'o adunare generală. Aceste tovărășii, 120 la număr, au hotărît înființarea unei Centrale a lor!

Iar' noi?...

Nu facem nici tovărășii, ca să avem pentru-ce face Centrale; nu facem nici Centrale, ca să avem tovărășii. Stăm și ne uităm — dacă ne uităm, cum perdem terenul de sub picioare. Și zicem că „chibzuim“... Cînd vezi atîta nepăsare, îți vine rău!...

*

O pildă bună de urmat, îmbie banca „Tiszavidéki tkpztár“ din Hust, care înțelegînd adevăratele trebuințe ale poporului de acolo a alcătuit o societate pentru ferestrău cu vapor în Kőresliget, iar' mai nou alcătuește o societate pentru împletitul corfelor pentru sprijinirea industriei de casă.

Nădăduim că și băncile noastre în curînd vor eși din cărarușa „cambiilor“ și vor nizu pentru sprijinirea directă a agriculturii, meseriilor și negoțului — prin întruparea de așezăminte cerute de adevăratele trebuințe ale poporului nostru.

*

Meseriașii români din Timișoara s'au organizat în o societate de masă. Din dăniile de bună voie au cumpărat un steag pe seamă bisericii române gr-or din Fabricul Timișorii. În Dumineca Rusaliilor să va sfinți acest steag nașă fiind dna Adam Alexandrina.

Lăudăm pe frații meseriași pentru buna lor porneală și dorim să îi vedem făcînd tot mai multe lucruri bune!

PREȚUL BUCATELOR.

În săptămînile din urmă vremea s'a îndreptat mult. Ploile ce au picat în multe părți în repețite rînduri au înbunit în cit-va sămănăturile — chiar și cele de griu. Cucuruzul crește frumos. Nutrețele s'au mai îndesat și e nădejde, cu o vreme bună de otavă bunișoară.

Prețul bucatelor — în urma speculațiilor din preajma secerișului mai mult închină în jos, decît să rămînă în o stabilitate cit de cit. Agricultorii, care și-au ținut bucatelile până acum — să grăbesc să-și golească hambarele, mai ales de griu, ca să facă loc celui nou — cit o fi.

Graba aceasta a scăzut puțin prețurile, ba cumpărătorii fiind prea înbuibați, să întimplă că griul nu prea găsește cumpărători. Ovăsul să ține. Cucuruzul puțin să întreabă. Săcara a picat în preț.

Cu prețul mijlociu s'a vîndut la bursa din Budapesta:

Griul,	m. metr. cu cor.	20-30
Săcară,	» » » »	15-20
Cucuruz,	» » » »	11-60
Ovăs,	» » » »	15-40

Prețurile aceste — să crede că să vor mai ținea încă o bună vreme. Despre o urcare a prețului abia să poate vorbi azi.

Intrebări și răspunsuri.

Intr. 111. Aș dori să-mi cumpăr o presă de fin apoi o mașină de tăiat paie de griu și de cucuruz. Unde să mă adresez?
Ioan P. preot.

Răspuns: Mai aproape de DV. găsiți cele trebuincioase la societatea „Sămănătorul“ din Gherla (Szamos Ujvár) Adresează-te acolo cu toată încrederea.

*

Intr. 112. Ce e „margarina“ și apoi cuvîntul „damno“, ce înseamnă?

P. Pop in R.

Răspuns: Margarinul e unt artificial, fabricat din său de vită ori din oleiu de margarin amestecat cu 1/3 lapte.

„Damno“ înseamnă: pagubă, detragere.

*

Intr. 113. Pot eu fi pedepsit, că am îngropat un vițel, ce mi-a murit — fără să fi înștiințat cazul?

V. in T.

Răspuns: Dacă ai întrelăsat înștiințarea — de sigur vei fi pedepsit, căci erai dator să înștiințezi cazul, îndată și înainte de a îngropa vițelul.

POSTA REDACȚIEI

Dlui R. în P. Scrie pe larg ce și cum stă lucrul.

Dlui Nic. I. Nu vă faceți sărăcie cu pîra. Împăcați-Vă și Dzeu Vă va ajuta să găsiți calea cea bună. Știi Dta, că avocatul nici odată nu perde pîra — pentru el.

Dlui Ioan F. în S. Voinic și bine. De ce nu dai p'aici? Încă nu știu.

Dlui B. în Un. Să face. Tot așa La nedeie — ba.

Cîștig de bani!

Cumpăr flori de romo niță și de theiu (Linden blüthen—Hársfa-virág). Fieș tecare om sărac poate ajung la cîștig frumos prin culegerea acestor flori — deci trimiteți copiii mai ales pe cei mai slabi de alt lucru, să culegă.

Numai flori uscate cumpăr. Trimiteți mustra, și apoi Vă scriu prețul.

Cînd le uscați trebuie dată sau de două-ori la întoarse, ca finul.

Acum e vremea lor! Culege uscați și trimiteți mustre!

Cornel Demeter, apoteca în ORĂȘTIE—Szászváro

1—2 (119)